

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۹، دوره ۳، شماره ۱

نقش جشنواره انار در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی در نواحی مرزی

مورد مطالعه: (روستاهای منطقه اورامانات شهرستان پاوه)

لقمان فرشاد^۱، عادل ساریخانی^۱، بهناز بهادری^{۱*}

۱- گروه انسانی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۲۸

چکیده

روستاهای و شهرها به شکل فزاینده ای تمایل دارند تا از طریق توسعه رویدادها، فرهنگ و طبیعت خود را با گردشگران به اشتراک بگذارند. جشنواره ها و رویدادها یکی از اشکال مهم گردشگری هستند که در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی نقش بسیار مهمی ایفا می کند. مقاله حاضر به بررسی تأثیر جشنواره انار در توسعه گردشگری پایدار جوامع محلی می پردازد. روش این پژوهش توصیفی - پیمایشی است. برای جمع آوری داده ها و اطلاعات، از دو روش کتابخانه ای و میدانی و از طریق توزیع پرسشنامه، بین نمونه آماری که ۳۸۴ نفر که شامل روستاهای شرکت کننده در جشنواره و تورگردانان و مسافران انتخاب شده است. با روش نمونه گیری تصادفی در دسترس متناسب با حجم جامعه و بر اساس جدول مورگان، و ۵ نفر صاحب نظر با روش نمونه گیری هدفمند بودند، صورت گرفت. که روایی آنها با استفاده از نظرات متخصصین در زمینه گردشگری تأیید و پایایی ابزار نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ تأیید شد. و برای پردازش داده ها نیز از نرم افزار آماری SPSS²⁰ و SmartPLS³ استفاده شد. نتایج به دست آمده از آزمون T تک نمونه نشان داد که جشنواره انار می تواند ابزاری برای توسعه گردشگری جوامع محلی در نواحی در منطقه اورامانات باشد. همچنین نتایج حاصل از معادلات ساختاری نشان می دهد، شاخص اجتماعی - فرهنگی با بیشترین اثرگذاری با ضریب (۰/۷۰۴) در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی، شاخص اقتصادی در جایگاه دوم با ضریب (۰/۲۸۳) شاخص زیست محیطی در جایگاه سوم با ضریب اثرگذاری (۰/۰۱۷) موثر باشد.

کلید واژگان: جشنواره انار، گردشگری فرهنگی، منطقه اورامانات، شهرستان پاوه، توسعه گردشگری

مقدمه

در قرن بیست و یکم، پیشرفت فناوری موجب خواهد شد که وقت انسان بیش از پیش آزاد و ثروتش افزون شود و اوقات فراغت بیشتری داشته باشد. به این ترتیب، گردشگری و جاذبه های گردشگری نقش بسیار اثرگذاری در مدیریت اوقات فراغت خواهد داشت. گردشگران برای سفر به یک مقصد گردشگری ممکن است انگیزه های متفاوتی داشته باشند از جمله: انگیزه های آرامش و استراحت؛ ارزان بودن سفر به این مقصد خرید صنایع دستی: بازدید از اماکن تاریخی، آشنایی با فرهنگ ها و ملل گوناگون، شرکت در کنفرانس ها، گذران اوقات با خانواده، کسب تجربه و اطلاعات شخصی و بازدید از جشنواره از دیگر انگیزه های حضور گردشگران در مقاصد گردشگری است. رویدادهایی که در یک مقصد گردشگری رخ می دهد، خود منبع مهمی برای جذب گردشگران تلقی می شود (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۶). ویدادهای گردشگری که در مقیاس کوچک تر بوده و برای یک جامعه محلی یا یک منطقه مهم است و معمولاً رخدادهایی اند که یک بار یا مدتی محدود رخ می دهند (گیتز، ۲۰۱۲؛ دیموک و تایس، ۲۰۰۱). مزایا و نقش جشنواره ها و رویدادهای ویژه در مناطق روستایی و شهرهای کوچک اهمیت بیشتری دارد. این رویدادها به ویژه از بعد بهبود کیفیت زندگی به واسطه تقویت اقتصاد محلی، اشتغال زایی، توسعه مقاصد روستایی، ارتقای فرهنگ و تاریخ بومی و فراهم آوردن فرصت های تفریحی، فرهنگی و آموزشی برای ساکنین، پروراندن حس غرور ملی، کمک به حفاظت از محیط های طبیعی، اجتماعی و فرهنگی حساس، سهمی بودن در توسعه پایدار منطقه و ایفای نقش به عنوان مقصدی برای بازدید کنندگان اهمیت دارد (میرزایی، ۱۳۹۵: ۴۳). رویدادها به جاذبه ها زندگی بخشیده و آنها را سرزنده و با روح کرده که در غیر این صورت به شکل مداوم تجربه ای تکراری را ارائه می نمایند و به مرور زمان با کاهش تعداد بازدید کنندگان روبرو خواهند بود (کروبی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶). از آنجا که ایران دارای فرهنگ غنی و تمدنی چند هزار ساله با قومیت های مختلف است و هر کدام دارای ویژگی های منحصر به فردی است که زمینه را برای توسعه گردشگری فرهنگی هموار می کند (تاج زاده نمین و هاشم زاده، ۲۷-۲۸: ۱۳۹۳). منطقه زیبا و بکر اورامان با جاذبه های خاص گردشگری آن می تواند مسافران زیادی از داخل و خارج برای دیدن این منطقه سفر کنند در کنار طبیعت بکر و زیبای اورامان مراسم های باستانی و سنتی ویژه ای از جمله مراسم پیرشالیار در اورامان تخت، مراسم آیینی یارسان ها در نوسود و همچنین در چند سال اخیر مراسم (جشن شکرانه انارانه) در اکثر روستاهای منطقه با استقبال زیادی مواجه شده و اکثر کشاورزان روستاها محصولات ارگانیک و مرغوب خود را در این مراسم ها به گردشگران عرضه نمودند و همچنین جاذبه ای این جشن های منجر به جذب مسافران بیشتر و معرفی منطقه اورامان و محصولات آن بوده است. که این قبیل مراسم ها و جشن ها و حمایت از توسعه آنها در رونق اقتصادی و جذب گردشگران منطقه تاثیر بسزایی خواهد داشت. در این راستا تحقیق حاضر باهدف تبیین نقش

جشنواره انار در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی در منطقه اورمانات است لذا محقق به این سوال اصلی پاسخ دهد که آیا جشنواره انار باعث حفظ، احیا و پویایی پایدار گردشگری محلی می شود؟

پیشینه پژوهش

موضوع برگزاری رویدادهای گردشگری نیز در تاریخ مصر از سابقه ای طولانی برخوردار است. مصریان باستان، زن و مرد دسته دسته با سوار شدن بر قایق ها و طی کردن طول رودخانه به دست افشانی و پایکوبی می پرداخته اند و پس از این مراسم، قربانی کردن به پیشگاه خدایانشان را به انجام میرسانده اند. (رنجبریان و زاهدی ۱۳۹۳، ۳۱). بررسی پیشینه ها و مطالعات قبلی داخلی و خارجی انجام شده در حوزه گردشگری رویداد در وهله اول نشان می دهد که اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی مهم ترین متغیرهای گردشگری رویداد به شمار می روند. پژوهش های صورت گرفته هیچ کدام در ارتباط با جشنواره انار در ارتباط و گردشگری پایدار جوامع محلی مطالعات صورت نگرفته است.

جدول (۱): خلاصه پژوهش های داخلی و خارجی

پژوهشگر	عنوان پژوهش	نتیجه
سقای و خوش بست (۱۳۹۷)	تحلیل استراتژیک گردشگری رویداد در ایران (مورد شناسی: جشنواره طلای سرخ شهرستان قائنات)	ایران قابلیت آن را دارد که در صورت «تولید محصول گردشگری» از آنها، گردشگرانی را در مقیاس های داخلی و بین المللی جذب کرده و سرچشمه ایجاد اشتغال و درآمد برای ساکنان مقاصد گردشگری کشور باشد رویدادهایی بود که می توانست بستری مناسب در جهت شکل گیری گردشگری رویداد در منطقه قائنات باشد.
مولا دوست وهمکاران (۱۳۹۶)	ایجاد و توسعه گردشگری چوگان بر مبنای گردشگری رویداد (مطالعه موردی: تنگه چوگان کازرون)	عامل فرهنگی، دارای بیشترین بار در هریک از عامل ها بوده اند. آثار فرهنگی و تاریخی بازی چوگان در ادوار مختلف ایران با رویکرد گردشگری باعث پویایی، رشد و توسعه چوگان می شود. برگزاری رویدادهای چوگان، رونق پولوتوریسم را به همراه خواهد داشت.
سلمی و بسحاق (۱۳۹۵)	تبیین اثرات جشنواره گلاب گیری از دیدگاه ساکنان محلی	عامل اقتصادی بیشترین نقش را در تبیین اثرات جشنواره گلاب گیری به خود اختصاص داده است. عامل محیطی دیگر عامل مهمی است که تحت تأثیر جشنواره گلاب گیری و توسعه گردشگری می باشد.

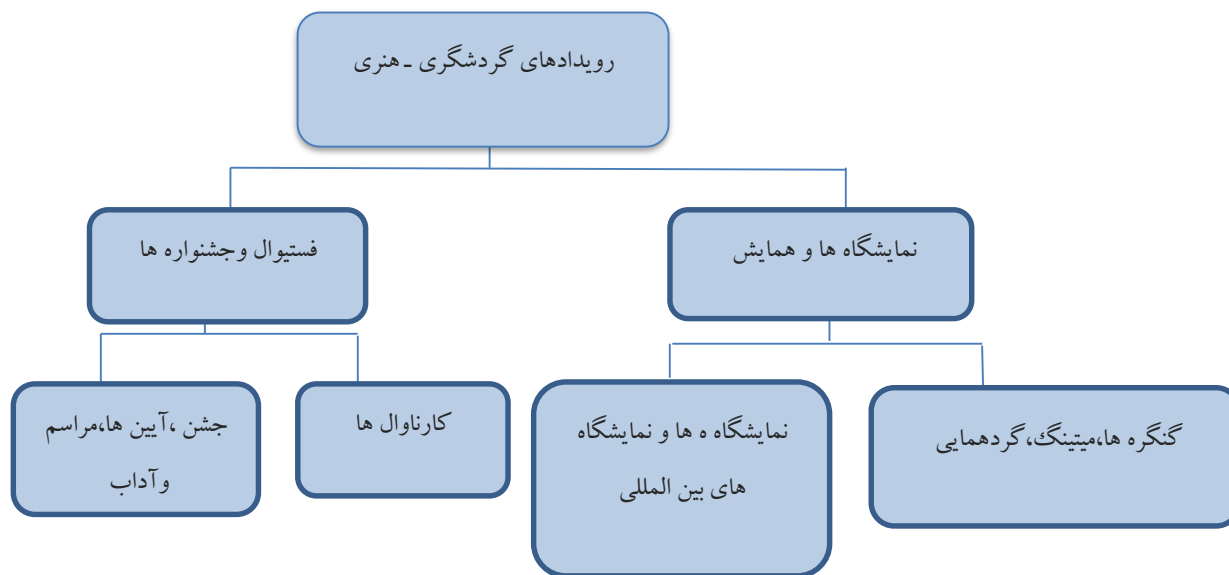
تاج زاده نمین و هاشم زاده (۱۳۹۳)	نقش جشنواره های موسیقی محلی در توسعه ی گردشگری از دید گاه گردشگران بالقوه	جشنواره های موسیقی محلی قابلیت توسعه ی گردشگری را دارند و همین طور توسعه ی گردشگری نیز باعث حفظ و پویایی موسیقی محلی می شود.
کریمی سلطانی و محمدی (۱۳۹۲)	موسیقی های محلی و نقش آنها در جذب گردشگر (نمونه موردی: موسیقی سنتی کردی)	برگزاری جشنواره های موسیقی محلی و سنتی، حضور فعال NGO ها، تبلیغات مناسب، در این زمینه و ... می تواند در توسعه گردشگری و جذب توریست موثر باشد.
کیم و همکاران (۲۰۱۵)	ارزیابی اثرات اجتماعی-ادراکی ناشی از میزبانی رویدادهای گردشگری بزرگ مقیاس	زیرساخت ها و توسعه شهری ؛ منافع اقتصادی؛ انسجام اجتماع ؛ تبادلات اجتماعی-فرهنگی؛ دیده شدن جامعه و بهبود تصویر و فرصت دانش و سرگرمی. بعد منفی اثرات اجتماعی متشکل از پنج ساختار اولیه :هزینه های اقتصادی، مشکلات ترافیکی، خطرات امنیتی، نگرانی های زیست محیطی و تعارض اجتماعی می باشد
دوروئی (۲۰۱۴)	اثرات گردشگری رویداد بر جوامع میزبان	اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری رویداد شامل: گسترش افق های آموزشی و فرهنگی، مطالعه و یادگیری مدیریت مهمان- نوازی، بهبود کیفیت زندگی، ارتقاء و بهبود میراث فرهنگی، از بین بردن موانع طبقاتی و موانع قومی و نژادی و تهدید ساختار خانواده می شود.

منبع یافته های تحقیق (۱۳۹۹).

مبانی نظری

رویداد ویژه یک جشن یا نمایشی از برخی موضوعات است که برای مدت زمان محدود و بره شکل سالیانه و یا با تکرار کم برگزار می شود و عموم مردم به آن دعوت می شوند (ماتویس، ۱۳۹۳: ۱). علاوه بر این، رویدادها یکی از اشکال جاذبه های گردشگری به شمار می روند که در مقیاس های مختلف، از ابر رویدادهایی نظیر المپیک و نمایشگاه های جهانی گرفته تا جشنواره های محلی و رویدادهای کوچک، در اماکنی نظیر پارک ها، برگزار می گردند (Getz, 2008).

(۴۰۴)

شکل (۱): تقسیم بندی رویداد گردشگری - هنری:
منبع: رضوانی و همکاران (۱۳۹۲)

رویداد فرهنگی هنری:

رویداد ها می توان در یک طرح ترکیبی به عنوان یکی از عناصر مهم گردشگری، معرفی کرد مهم ترین رویدادهای شهری که می توانند زیر ساخت لازم برای جذب گردشگر را فراهم کنند، «رویدادهای فرهنگی» هستند. اهم این رویدادها عبارتند از: فستیوال ها یا جشنواره ها، نمایشگاه، همایش یا کنگره ها و غیره. امروزه فرصت های گردشگری شهری نقش مهمی در جذب گردشگران به شهرها و مناطق شهری و کشورها دارند (موحد، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

جشنواره:

جشنواره های فرهنگی، رویدادهای رسمی و مفرحی هستند که مضمون فرهنگی دارند. این جشنواره ها ممکن است بسیاری از انواع رویدادهای برنامه ریزی شده را نیز در بر گیرند، اما با داشتن ارزش های فرهنگی، از دیگر جشن ها متمایز می شوند (گتزر، ۲۰۱۳).

جشنواره ها برحسب اهمیت می توانند در سطح های منطقه ای یا محلی ایفای نقش کنند:

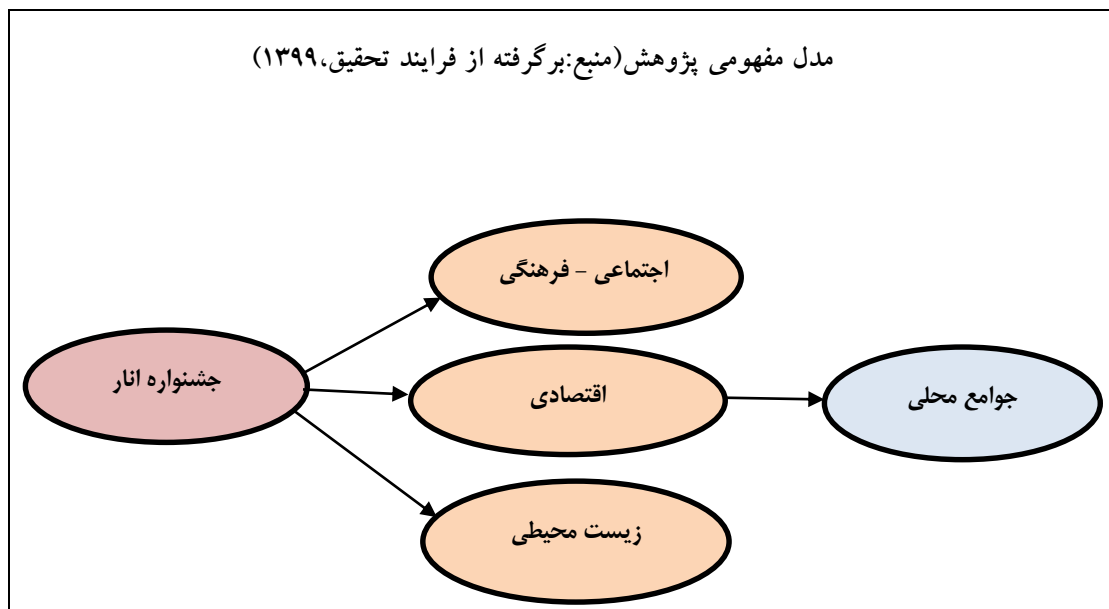
۱- جشنواره های عمومی که در واقع برای ساکنان محلی ایجاد شده اند و توسط داوطلبان مدیریت و برنامه ریزی می شوند. اگرچه این رویدادها اغلب کوچک مقیاس اند و جاذبه گردشگری محدودیدارند؛ اما می توانند فرصتی گرانبها برای فعالیت در اختیار بازدید کنندگان منطقه ای قرار دهند؛

۲- جشنواره هایی که دارای اهمیت منطقه ای و استانی هستند نیز قدرت دریافت و جذب گردشگران بسیاری را دارند، معمولا رویدادهای این دسته کارکنان حرفه ای می طلبند؛

۳- جشنواره های ملی و بین المللی که از نظر جذب گردشگر در اولویت اند و قابلیت بزرگ تر شدن را نیز دارند. این رویدادها توانایی جذب گردشگران ملی و بین المللی را دارند و با توجه و رسیدگی نیز ممکن است شهرستان بیشتر شود (Getz, 2008: 404).

توسعه پایدار گردشگری

تا اواخر دهه ۱۹۷۰ در بسیاری از مناطق و کشورها، گردشگری به عنوان یک فعالیت طلایی بدون دود، فعالیتی که بیشترین منافع را با کمترین منابع مالی به دست میآورد مطرح بود. به دنبال گزارش های متعدد صدها محقق و طرفداران محیط زیست سرانجام ماهیت فعالیت گردشگری به چالش کشیده شد و به منظور بازساخت چارچوب معمول توسعه گردشگری به شکلی که الزامات و استانداردهای جدید طرفداران محیط زیست و پایداری یک سطح بهینه از منافع اقتصادی و اجتماعی را تأمین کند، پارادایم سنتی گردشگری با پارادایم جدید گردشگری تحت عنوان گردشگری پایدار جایگزین شد (قدمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۹).

روش پژوهش

روش پژوهش پژوهش مطالعه حاضر از نظر هدف از نوع کار بردی و روش انجام از نوع توصیفی - پیمایشی می باشد. جامعه و نمونه آماری این پژوهش، فعالین گردشگری و کسانی که در مراسمات جشنواره انار منطقه شرکت کرده اند. گردآوری داده ها از طریق توزیع پرسشنامه، بین نمونه آماری که ۳۸۴ نفر که شامل روستاهای شرکت کننده در جشنواره و تورگردانان و مسافری انتخاب شده است. با روش نمونه گیری تصادفی در دسترس متناسب با حجم جامعه و بر اساس جدول مورگان، و ۵ نفر صاحب نظر با روش نمونه گیری هدفمند بودند، صورت گرفت. در این مطالعه که روایی آنها با استفاده از نظرات متخصصین در زمینه گردشگری تأیید و پایایی ابزار نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ جدول (۲) تأیید شد. جهت بررسی متغیر در ۵ مقیاس نوع لیکرت (۱ = "کاملاً مخالفم" تا ۵ = "کاملاً موافقم") مورد استفاده قرار گرفت. برای پردازش داده ها نیز از نرم افزار آماری SPSS²⁰ و SmartPLS³ استفاده شده است.

جدول (۲): ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

شاخص	بعد	آلفای کرونباخ
توسعه پایدار گردشگری	اقتصادی	۰/۸۴۷
	اجتماعی - فرهنگی	۰/۸۰۷
	محیطی	۰/۷۰۹
	جوامع محلی	۰/۷۵۹
	جشنواره انار	۰/۷۴۶

محدود مورد مطالعه

اورامان منطقه ای است یکپارچه، قرار گرفته در بین کوردستان ایران و عراق که به وسیله مرزهای قراردادی فعلی، از هم جدا شده اند. علاوه بر این، بر اساس تقسیمات داخلی می توان هورامان را از نظر زبانی به سه بخش اصلی هورامان تخت، لهن و ژاوه رود تقسیم نمود که هورامان تخت شامل ۳۴ سکونتگاه در شهرستان سروآباد، هورامان لهن ۲۱ سکونتگاه در شهرستان پاوه و هورامان ژاوه رود در بر گیرنده ۴۰ سکونتگاه در سه شهرستان سروآباد، سنندج و کامیاران می باشند. محدوده مورد نظر تحقیق، از ویژگیهای خاص قومی- فرهنگی برخوردار است به گونه ای که اکثریت جمعیت آن را قومیتی به نام (اورامی) تشکیل می دهد (ضوانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۴-۱۲۳). شهرستان پاوه در استان کرمانشاه از چند سال قبل به شکرانه برداشت محصول انار در آبان ماه جشنی با عنوان (انارانه) برگزار می کنند که به دلیل جذابیت و بکر بودن آن با استقبال گسترده گردشگران قرار گرفته. جشن انارانه در ۶ شهر و روستای شهرستان پاوه شامل شهر باینگان و روستاهای، داریان، شرکان، خانقاه، نُسَمه، ساتیاری، و زردوئی در مدت ۹ روز برگزار می شود. استفاده از پوشش زیبای گردی که خود جاذبه ای بسیار زیبا و تاثیرگذار در جذب گردشگر است یکی از ظرفیت های مهم منطقه اورامانات به شمار می رود که در طول برگزاری جشنواره انارانه در این منطقه چشم نوازی می کرد. برگزاری برنامه های فرهنگی از جمله موسیقی، دف نوازی، قرائت شعر، پخت و عرضه انواع نان، دسر و غذاهای محلی هم از دیگر برنامه های زیبا در برگزاری جشنواره انارانه در این منطقه بود.

جدول (۴): اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

ردیف	ویژگی	زیر گروه	فراوانی	درصد
۱	جنسیت	مرد	۳۲۶	۸۴/۹
		زن	۵۸	۱۵/۱
۲	سن	۲۰ سال کمتر	۲۸	۷/۳
		۲۰-۴۵ سال	۲۴۸	۶۶/۶
		۴۵-۶۵ سال	۶۲	۱۶/۱
		۶۵ سال به بالا	۴۶	۱۲/۰
۳	تحصیلات	دیپلم	۱۰۵	۲۷/۳
		فوق دیپلم	۵۹	۱۵/۴
		لیسانس	۱۰۰	۲۶/۰
		فوق لیسانس	۱۰۴	۲۷/۱
		بالا تر	۱۶	۴/۲
۴	ساکن	روستا (بومی)	۶۱	۲۲/۲
		سایر	۳۲	۱۱/۶
۵	درآمد	۵۰۰ تومان کمتر	۱۱۹	۳۱/۰
		۱۰۰۰۰۰-۵۰۰ تومان	۵۹	۱۵/۴
		۲۰۰۰۰۰-۱۰۰۰ تومان	۱۹۲	۱۵/۰
		۳۰۰۰۰۰ تومان به بالا	۱۴	۳/۶

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه اقتصادی

جشنواره‌ها به عنوان رویدادهای مقطعی می‌توانند و در طولانی مدت در صورت تداوم جشنواره در دوره‌های مختلف امکان ایجاد تغییرات جدی در کل اقتصاد منطقه را نیز دارا هستند برگزاری جشنواره‌ها موجب ایجاد درآمد در جهت تنوع بخشیدن به توسعه اقتصادی پایدار جوامع محلی باشند. در چند سال اخیر مراسم (جشن شکرانه انارانه) در اکثر روستاهای منطقه با استقبال زیادی مواجه شده و اکثر کشاورزان روستاها محصولات ارگانیک و مرغوب خود را در این مراسم‌ها به گردشگران عرضه نمودند. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه ای که در جدول (۵) حاکی از وجود اثرات اقتصادی جشنواره پرداخته شده است. در میان گویه های اقتصادی سه گویه: افزایش قیمت اراضی و باغات ($t ۱۰/۳۲$)، افزایش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ($t ۹/۷$) و تلاش برای تولید رب انار با کیفیت بالاتر ($t ۷/۸۲$) بیشترین تاثیر را از برگزاری جشنواره پذیرفته اند.

جدو(۵): ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه اقتصادی

فاصله اطمینان ۰/۹۵		عدد مفروض: ۳/۱				گویه ها
بیشترین	کمترین	سطح میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	
۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۶۱	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۰/۳۲	افزایش قدرت خرید افراد بومی - محلی
۰/۳۲	-۰/۱۲	۰/۱۰	۰/۰۰۰	۳۸۳	۰/۸۷۳	اشتغال زایی و کاهش بیکاری
۰/۷۷	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۰۰۰	۳۸۳	۹/۰۷	افزایش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی
۰/۵۶	۰/۳۳	۰/۴۵	۰/۰۰۰	۳۸۳	۷/۸۲	تلاش برای تولید رب انار با کیفیت بالاتر
۱/۱۰	۰/۷۸	۰/۹۵	۰/۱۳۴	۳۸۳	۱/۵۰	کاهش کیفیت محصولات ارائه شده (انار، رب انار و سایر محصولات)
-۰/۴۴	-۰/۹۱	-۰/۶۸	۰/۰۰۰	۳۸۳	۵/۶۳	افزایش قیمت فروش محصولات کشاورزی
۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۶۱	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۰/۳۲	افزایش قیمت اراضی و باغات

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه اجتماعی - فرهنگی

اثرات اجتماعی- فرهنگی رویداد و جشنواره ها معمولا به آرامی و در طول زمان رخ می دهند و تا حد زیادی نامرئی و نامحسوس هستند. پیامدهای اجتماعی رویدادها به مسائل مرتبط با کیفیت زندگی مانند طبقه بندی اجتماعی، باورها، ارزش ها و سبک زندگی جوامع میزبان مرتبط می باشد. نتایج آزمون T تی تک نمونه ای جدول (۶) در این مورد شاهد بر این است که جشنواره انار بیشترین تاثیر را بر گویه های: شناسایی فرهنگ و آداب رسوم منطقه (t ۱۶/۸۵)، افزایش کیفیت زندگی (t ۹/۸۵)، افزایش تولید صنایع دستی بومی (t ۵/۸۲) موثر باشد. و بیشترین تاثیر منفی جشنواره انار افزایش تضادها و اختلافات محلی افراد در منطقه (t ۱۶/۳۴) که باعث اختلاف بین مردم منطقه شده و این مساله مهم باعث شده که جشنواره برگزار نشود که نیازمند یک برنامه ریزی جامع و یکپارچه است.

جدول (۶): ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه اجتماعی - فرهنگی

فاصله اطمینان ۰/۹۵		عدد مفروض: ۳/۱				گویه ها
بیشترین	کمترین	سطح میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	
۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۶۱	۰/۰۰۰	۳۸۳	-۹/۲۷	رفتار و شیوه زندگی گردشگران بر رفتار و شیوه زندگی روستائیان (تغییر در نوع پوشاک و....)
۰/۳۲	-۰/۱۲	۰/۱۰	۰/۰۰۰	۳۸۳	-۸/۱۰	تمایل روستائیان به استفاده از کالاهای تجملی
۰/۷۷	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۰۰۰	۳۸۳	۵/۸۱	پی بردن جامعه به ارزش فرهنگ بومی و تلاش در جهت حفظ آن
۰/۵۶	۰/۳۳	۰/۴۵	۰/۰۰۰	۳۸۳	۵/۸۲	افزایش تولید صنایع دستی بومی
۱/۱۰	۰/۷۸	۰/۹۵	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۶/۸۵	شناسایی فرهنگ و آداب رسوم منطقه
-۰/۴۴	-۰/۹۱	-۰/۶۸	۰/۰۰۰	۳۸۳	۹/۸۵	افزایش کیفیت زندگی
۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۶۱	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۶/۳۴	افزایش تضادها و اختلافات محلی افراد در منطقه
-۰/۰۶	-۰/۳۸	-۰/۲۲	۰/۰۰۸	۳۸۳	-۲/۷۲	اشتقاق برای ادامه برگزاری جشنواره انار

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه زیست محیطی

رویدادهای گردشگری هر چند که دارای آثار مثبت اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی ممکن است تاثیر مثبت فراوانی بر محیط زیست منطقه نداشته باشند. چراکه این جشنواره عموماً با شلوغی و افزایش ازدحام در مکان های مختلف آثار منفی بازدیدهای مکرر از جاذبه های طبیعی و انسان ساخت همراه خواهند بود. و از این منظر برگزاری رویدادها می تواند پیامدهای منفی نیز بر منطقه روستایی داشته باشد. نتایج آزمون T تی تک نمونه ای جدول (۷) در این مورد شاهد بر این است که جشنواره انار بیشترین تاثیر منفی که باعث انباشت زباله با توسعه گردشگری (۱۱/۸۵)، تخریب چشم انداز با زباله ها و اشغال های گردشگران (۸/۶۴)، در منطقه اورمانات باشد.

جدول (۷): ارزیابی اثرات جشنواره انار در توسعه زیست محیطی

فاصله اطمینان ۰/۹۵		عدد مفروض: ۳/۱				گویه ها
بیشترین	کمترین	سطح میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	
۰/۳۲	۰/۵۳	۰/۴۳	۰/۰۰۰	۳۸۳	۸/۰۷	آلودگی های دیداری و بصری و آلودگی هوا
۰/۳۷	۰/۶۰	۰/۴۹	۰/۰۰۰	۳۸۳	۸/۶۴	تخریب چشم انداز با زباله ها و اشغال های گردشگران
۰/۶۱	۰/۹۰	۰/۷۶	۰/۳۸۵	۳۸۳	۷/۰۴	تخریب اراضی زراعی و باغی
۰/۴۵	۰/۷۸	۰/۶۲	۰/۰۰۰	۳۸۳	۷/۴۲	تغییر پوشش گیاهی با توسعه گردشگری
۰/۵۰	۰/۷۳	۰/۶۲	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۱/۸۵	انباشت زباله با توسعه گردشگری

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی نگرش جامعه محلی به برگزاری جشنواره انار

جامعه محلی در توسعه پایدار گردشگری نقش مهم و اساسی را ایفا می کند هرگاه فعالیت گردشگری ارتباط نزدیکی با جوامع محلی داشته باشد، گردشگری می تواند موجب تغییر در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، محیطی و اقتصادی جامعه میزبان گردد (سلمی و بسحاق، ۱۳۹۵: ۷۸). نتایج آزمون T تی تک نمونه ای جدول (۸) ارائه شده است نشان می دهد ساکنان

از برپایی جشنواره انار اثرات مثبتی برداشت نموده و با توسعه در منطقه توافق داشته اند. اما یکی از مشکلاتی که در برگزاری جشنواره انار اتفاق افتاده این است که نباید حرمت دین و دیانت مردمان اورامانات که مردم آن منطقه به آن اعتقاد دارند، با برخی حواشی مورد خدشه قرار گیرد و از سوی دیگر نباید سنت‌های تاریخی مردمان این خطه را که با دیانت آنان هم سازگار شده است و هیچ یک نافی هم نیستند برکند.

جدول (۸): ارزیابی نگرش جامعه محلی به برگزاری جشنواره انار

فاصله اطمینان ۰/۹۵		عدد مفروض: ۳/۱				گویه ها
بیشترین	کمترین	سطح میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	
۱/۲۷	۰/۹۴	۱/۱۱	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۳/۳۳	افزایش جذب گردشگر منطقه
۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۰۰۰	۳۸۳	۷/۱۸	بهبود معیشت اقتصادی مردم منطقه
۰/۸۶	۰/۵۷	۰/۷۲	۰/۰۰۰	۳۸۳	۹/۸۶	با عرضه محصولات و صنایع دستی منطقه در محدوده برپایی جشنواره انار موافقت
۱/۰۸	۰/۷۷	۰/۹۳	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۲/۰۵	موافقت توسعه و برپایی جشنواره انار
۰/۹۸	۰/۷۰	۰/۸۴	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۱/۸۶	رضایت شما از کسانی که برای تفریح به این منطقه می آیند

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی نگرش گردشگران نسبت به جشنواره انار

اکثر جشنواره ها در جوامع محلی برگزار می شود، بنابراین امکان دوام مستمر آنها به بالا بودن سطح تکرار بازدید بستگی دارد و بازگشت بازدید کنندگان زمانی اتفاق خواهد افتاد که نسبت به تجربه پیشین خود، تا حد زیادی راضی باشند. در نتیجه، برای حصول رضایت باید نیازهای بازدید کنندگان که در پی ارضای آن هستند را شناسایی نمود. نتایج آزمون T تی تک نمونه ای جدول (۹) در این مورد شاهد بر این است که برخورد مردم محلی با گردشگران و مسافران استقبال شده است. و برگزاری جشنواره انار می تواند در توسعه گردشگری منطقه و همچنین شناسایی محصولات و تولیدات محلی مثل (رب انار و...) بیشترین تاثیر را داشته باشد.

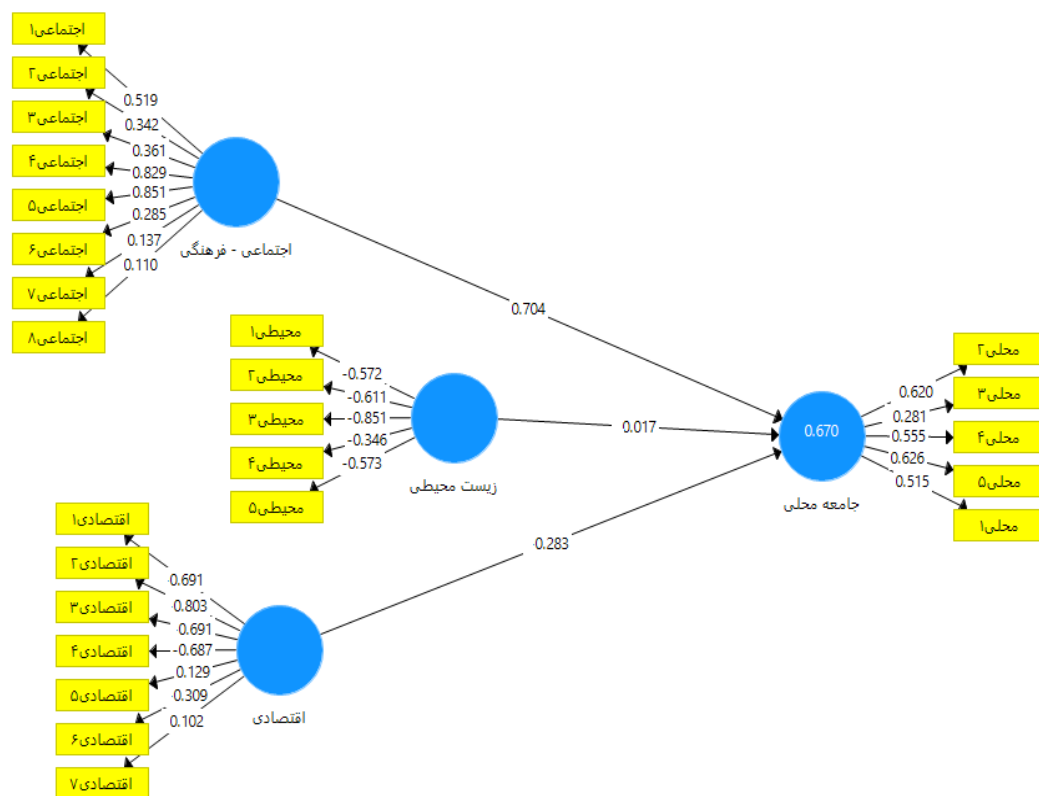
جدول (۹): ارزیابی نگرش گردشگران نسبت به جشنواره انار

فاصله اطمینان ۰/۹۵		عدد مفروض: ۳/۱				گویه ها
بیشترین	کمترین	سطح میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	
-۰/۳۲	-۰/۵۳	۰/۴۳	۰/۰۰۰	۳۸۳	۸/۰۷	آشنایی با جشنواره انار
۰/۹۸	۰/۶۰	-۰/۴۹	۰/۰۰۰	۳۸۳	۸/۶۴	شناسایی محصولات و تولیدات محلی در جشنواره
۰/۶۱	-۰/۹۰	-۰/۷۶	۰/۰۰۰	۳۸۳	-۵/۴۴	مدیریت و اجرای برگزاری جشنواره
۱/۰۳	۰/۷۸	۰/۶۳	۰/۰۰۰	۳۸۳	۸/۴۲	برگزاری جشنواره در توسعه گردشگری
۱/۲۳	۰/۸۵	۰/۸۵	۰/۰۰۰	۳۸۳	۹/۸۵	نحوه برخورد مردم با گردشگران

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

ارزیابی مدل ساختاری

بارهای عاملی موجود در شکل شماره (۱) نشان می دهد که در نهایت کدام متغیرها دارای اهمیت بیشتری بوده و اثرات بارزتری بر توسعه پایدار گردشگری جوامع منطقه اورامانات داشته اند. یافته های به دست آمده بیانگر این است که عامل اجتماعی - فرهنگی بار عاملی (۰/۷۰۴) اختصاص داده و بیشتر از سایر عوامل توسعه پایدار گردشگری جوامع منطقه اورامانات اثرگذار بوده است. پس از قرارگیری اجتماعی - فرهنگی، عامل اقتصادی با بار عاملی ۰/۲۸۳ دارد و جایگاه دوم را از حیث تأثیرگذاری به خود اختصاص داده است. در نهایت در بررسی عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار گردشگری جوامع منطقه اورامانات عامل زیست محیطی با بار عاملی ۰/۰۱۷ به عنوان سومین فاکتور اثرگذار تعیین می شود. می توان گفت عامل اجتماعی - فرهنگی با زیرمجموعه آن بیشترین نقش را در پیشبرد توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی منطقه اورامانات اثرگذار خواهد بود.

شکل (۲): تحلیل مسیر جشنواره انار بر ابعاد توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی

جدول (۱۰): ضرایب مسیر و میزان اثرگذاری میان مؤلفه ها

ردیف	شاخص های تاثیرگذار	ضریب مسیر	آماره T	انحراف معیار	رد/تایید
۱	اجتماعی - فرهنگی	+۰/۷۰۴	۴/۱۶۶	+۰/۱۶۹	+۰/۰۰۰
۲	اقتصادی	+۰/۲۸۳	۳/۴۰۲	+۰/۱۵۶	+۰/۰۰۰
۳	محیطی	+۰/۰۱۷	۲/۱۳۲	+۰/۱۳۱	+۰/۰۰۷

منبع: یافته های پژوهش (۱۳۹۹)

با توجه به نتایج جدول فوق و نمودار تحلیل مسیر همان طور که قبلاً نیز اشاره گردید عامل اجتماعی - فرهنگی با ۰/۷۰۴ درصد بیشترین تأثیر مستقیم را بر متغیر وابسته (توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی) داشته و دومین عامل اقتصادی با بار عاملی ۰/۲۸۳ تأثیر مستقیم را بر متغیر وابسته داشته است. با توجه به اینکه آماره T بزرگتر از ۹۶/۱ است، در سطح معناداری ۹۵ درصد ضرایب مسیر و تاثیرات جشنواره انار بر توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی در منطقه اورامانات در مدل ساختاری پژوهش تأیید می شود و تاثیرات میان مؤلفه ها معنادار است.

نتیجه گیری

هدف این تحقیق به «بررسی نقش جشنواره انار در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی در نواحی مرزی روستاهای منطقه اورامانات شهرستان پاوه» پرداخته شده است. پس از بررسی مرور ادبیات و شناسایی متغیرها در زمینه شکل گیری «نقش جشنواره انار در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی» شناسایی شدند. نتایج به دست آمده از آزمون T تک نمونه نشان نشان داد که جشنواره انار می تواند ابزاری برای توسعه گردشگری جوامع محلی در نواحی مرزی روستاهای منطقه اورامانات شهرستان پاوه باشد. همچنین نتایج به دست آمده از مدل سازی معادلات ساختاری نشان می دهد، شاخص اجتماعی - فرهنگی با ضریب (۰/۷۰۴) تأثیر گذاری را در توسعه پایدار گردشگری جوامع محلی ایفا می کند. شاخص اقتصادی در جایگاه دوم، اثرگذاری با ضریب (۰/۲۸۳) و شاخص زیست محیطی در جایگاه سوم با ضریب اثرگذاری (۰/۰۱۷) قرار دارد. نتایج حاصل از این پژوهش با نتایج و یافته های پژوهش های مولی دوست و همکاران (۱۳۹۶)، تاج زاده نمین و هاشم زاده (۱۳۹۳)، کریمی سلطانی و محمدی (۱۳۹۲)، کیم و همکاران (۲۰۱۵) و همچنین دروئی (۲۰۱۴) همسویی دارند به این معنی که این پژوهشگران در مطالعات خود به این نتیجه رسیده اند که اجتماعی - فرهنگی عامل بسیار مهمی است که می تواند به بهبود کیفیت زندگی، ارتقاء و بهبود میراث فرهنگی، اشتغال زایی و افزایش تولید صنایع دستی شود.

پیشنهادهای:

- ❖ از آنجا که توسعه رویدادها و جشنواره های فرهنگی به یک حمایت و هماهنگی قوی نیاز دارد لذا در قدم اول باید مسئولان مربوطه از جمله سازمان میراث فرهنگی، جهاد کشاورزی و دهیارها ؛
- ❖ استفاده از متخصصان برنامه ریز و بازاریاب گردشگری برای سازمان دهی، بسیج امکانات و ارائه راهکارهای توسعه جشنواره انار؛

- ❖ آموزش لازم به مردم محلی و تفهیم کردن به آنها که این رویدادها و مراسمات منجر به توسعه گردشگری و اشتغال زایی مردم منطقه می شوند؛
- ❖ حرمت نگه داشتن دین و دیانت مردمان اورامانات که مردم آن منطقه به آن اعتقاد دارند که باعث برگزار نشدن جشنواره در منطقه شده؛
- ❖ برگزاری برنامه های فرهنگی از جمله موسیقی، دف نوازی، قرائت شعر، پخت و عرضه انواع نان، دسر و غذاهای محلی هم از دیگر برنامه های زیبا در برگزاری جشنواره انار؛
- ❖ معرفی آن از سوی دفاتر گردشگری به تورهای خارجی می تواند در رونق گردشگری منطقه اورامانات بسیار تاثیرگذار باشد؛
- ❖ معرفی پتانسیل ها و حفظ آیین، آداب و رسوم منطقه به گردشگران داخلی و خارجی ؛
- ❖ توسعه، بهسازی و نوسازی راه های منطقه اورامانات یکی از نیازهای جدی این منطقه در راستای رونق گردشگری است که جا دارد دستگاه های ذیربط در این بخش سرمایه گذاری کنند.

منابع

- (۱) تاج زاده نمین، ابوالفضل و هاشم زاده، ژاله، (۱۳۹۳)، نقش جشنواره های موسیقی محلی در توسعه ی گردشگری از دیدگاه گردشگران بالقوه، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری سال هشتم شماره ۲۶ تابستان ۹۳ صص ۵۲-۲۵.
- (۲) رضوانی، محمدرضا، فرجی سبکبار، حسنعلی، دربان آستانه، علیرضا، کریمی، سیدهادی (۱۳۹۶)، تحلیل نقش عوامل و شاخص های کیفیت محیطی موثر در برندسازی مقصدهای گردشگری روستای یمورد مطالعه:(منطقه ی قومی فرهنگی اورامانات استان های کردستان و کرمانشاه)، مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری، سال ششم، شماره ی ۳۲، زمستان ۱۳۹۶، صص ۱۰۵-۱۳۶.
- (۳) رضوانی، محمدرضا و طیبی، صدراله و حاتمی نژاد، حسین، (۱۳۹۲)، نقش رویدادهای فرهنگی در اقتصاد شهری با تأکید بر مدل LQ مورد مطالعه:(نمایشگاه بین المللی کتاب تهران)، مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری سال دوم، شماره ۷.

- ۴) رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود (۱۳۸۹). فرآیند بوم سازی شاخص های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران، پژوهش های روستایی، سال ۱، شماره ۴، صص ۱-۴۱.
- ۵) سقایی، مهدی و خوشه بست، فرزانه (۱۳۹۷)، تحلیل استراتژیک گردشگری رویداد در ایران (مورد شناسی : جشنواره طلای سرخ شهرستان قائنات)، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، شماره ۲۷، تابستان ۹۷، صص ۷۵-۹۴
- ۶) سحاق، محمد رضا (۱۳۹۴) مدل سازی معادلات ساختاری در علوم انسانی *amos22*، تهران، انتشارات جامعه شناسان .
- ۷) شاطریان، محسن، کیانی سلمی، صدیقه، شیخ زاده، فاطمه، (۱۳۹۷)، بررسی عوامل موثر بر انگیزه گردشگران رویداد در انتخاب مقصد گردشگری و اثر آن بر وفاداری گردشگران مورد مطالعه (جشنواره گل و گلاب قمصر و نیاسر)، فصلنامه علمی پژوهش گردشگری و توسعه، شماره اول، بهار ۹۷، صص ۱۵۵-۱۳۵.
- ۸) قدمی، مصطفی، غلامیان بایی، محمد (۱۳۹۳) اثرات گردشگری، پیامد ها، چار چوب ها و سیاست ها، چاپ اول، انتشارات مهکامه .
- ۹) قربانی، رسول، زادنلی، فاطمه خواجه، شاهرخ (۱۳۹۳) ارزیاب و اثر آن بر وفاداری اثرات منفی توسعه گردشگری بر روستاهای جاذبه گردشگر (نمونه موردی : روستای کندوان شهرستان اسکو)، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۱۰۳-۱۱۸.
- ۱۰) کروب، مهدی، قادری، اسماعیل، جلیلیان، نگار، (۱۳۹۸)، امکان سنجی توسعه گردشگری رویداد (با تاکید بر رویدادهای فرهنگی) و تأثیر آن بر تعدیل فصلی بودن مقصدهای گردشگری مطالعه موردی : شهر همدان، فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، سال چهاردهم، شماره ۴۵، بهار ۱۳۹۸، صص ۵۶-۳۵.
- ۱۱) میرزایی، روزبه، (۱۳۹۵)، گردشگری رویداد راهکاری جهت توسعه اقتصادی جوامع محلی، جغرافیا (فصلنامه علمی پژوهشی و بین المللی انجمن جغرافیایی ایران)، دوره جدید، سال چهاردهم، شماره ۴۹، تابستان ۱۳۹۵، صص ۴۲-۵۸.
- ۱۲) موحد، علی (۱۳۹۴)، مقدمه ای بر گردشگری شهری، تهران انتشارات پرهام نقش .
- ۱۳) موحد، علی (۱۳۸۶)، گردشگری شهری، اهواز : انتشارات دانشگاه شهید چمران.
- ۱۴) مرکز آمار ایران

- 14) Felsenstein, D and Fleischer ,A. (2003), "Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure", *Travel Research*, Vol.41,:pp 385-392
- 15) Getz, D., & Page, S. J. (2017). *Event studies: Theory, research and policy for planned events*. Routledge.
- 16) Getz, D. (2008) *Event tourism: Definition, evaluation, and research*, *Tourism management*, 29, 403-428.
- 17) Gracan, D. Zadel, Z. and Birin, N.(2010) *Camping tourism With the purpose of Lengthening the tourism in Croatian tourism*. *Tourism & Hospitality*, 106119.
- 18) Kwon, H.(2002), "The impact of cultural events on the cinema and tourism in a community, Busan: alternative industry to the cinema and tourism industry after the Pusan International Film" *Dissertation of M.S in major of hospitality and tourism*, University of Wisconsin-Stout, pp1-7.
- 19) McDowall, S. (2010). *A comparison between Thai residents and non-residents in their motivations, performance evaluations, and overall satisfaction with a domestic festival*. *Journal of Vacation Marketing*, 16(3), 217-233.
- 20) Richards, G (2017), *Eventful cities: Strategies for event-based urban development*, In J. Hannigan, & G. Richards, *The SAGE Handbook of New Urban Studies* (pp. 43-60), SAGE, London.
- 21) Styliadis, Dimitrios .(2012), *Tourism and Community Life: Building a Conceptual Framework*, School of Hospitality and Tourism Management University of Surrey Guildford, UK .
- 22) Wang, Song-Mao. & Fang, Liang-Yan. & Deng, Feng. (2014) *Research on the Evaluation Model of Urban Tourism Management Efficiency with Uncertain Linguistic Information*, *Journal of Control Science and Engineering*, Vol.4, No.1, pp.1-4.